

JAARVERSLAG 2023

Veiligheidsdienst Aruba

INHOUD

Voorwoord

1

DREIGINGEN VOOR DE NATIONALE VEILIGHEID

Aandachtsgebieden

Politieke en heimelijke beïnvloeding	p. 4
Politiek geweld en terreur	p. 7
Informatiebeveiliging en Cybersecurity	p. 9

2

VERGROTEN WEERBAARHEID

Beveiligingsbevordering: veilige vitale processen en een veilig overheid

Energie sector	p. 12
Grensveiligheid	p. 13
Veiligheidsbevordering vitale sectoren	p. 13
De rol van de VDA in het Stelsel Bewaken en Beveiligen	p. 15
Veiligheidsonderzoeken	p. 16
Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden	p. 19

3

ORGANISATIE EN SAMENWERKING

Externe Samenwerking	p. 19
Controle en toezicht	p. 20
Het wettelijk kader van de VDA	p. 20
Formatie aanpassing	p. 20
Algemene bedrijfsvoering	p. 21

2023

LEESWIJZER

Dit jaarverslag is opgemaakt uit drie onderdelen. Het eerste gedeelte geeft inzicht in de dreigingen die de Dienst hadden beziggehouden in 2023, onze aandachtsgebieden staan hierin centraal, dit zijn de werkzaamheden die onder onze inlichtingentaak, de A-taak zijn verricht. Het tweede gedeelte gaat over de werkzaamheden van de Dienst gericht op het vergroten van weerbaarheid ter bescherming van de nationale veiligheidsbelangen, middels onze B-C- en D-taak dragen wij bij aan beperking en controle van risico's voor de nationale veiligheid. In het laatste gedeelte wordt inzicht gegeven in aspecten gerelateerd aan externe samenwerking en VDA als organisatie, waaronder ons wettelijk kader, controle en toezicht en bedrijfsvoering.

VOORWOORD

Aruba maakt als autonoom land binnen het Koninkrijk deel uit van de internationale rechtsorde. De veiligheid van Aruba is sterk verbonden met de veiligheid in de wereld, en dus ook sterk verbonden aan het optreden van de Nederlandse regering in de internationale betrekkingen. Het Koninkrijk wordt gekenschetst door overeenkomsten en grote verschillen in de bedreigingen van de nationale veiligheid van het Europese en Caribische deel van het Koninkrijk, dan wel tussen Nederland en Aruba. De oorlog in Oekraïne, het conflict tussen Israël en Hamas en de wereldwijde geopolitieke spanning tussen de grootmachten China, Rusland en het Westen geleid door de Verenigde Staten hebben verschillende impact gehad op de veiligheid van het Koninkrijk. In 2023 heeft de Dienst een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden, die de verschillen tussen en overeenkomsten inzichtelijk heeft gemaakt en zorgt voor een eenduidige aanpak van de verschillende dreigingen.

Terugblikkend op 2023, blijkt dat voor Aruba als kleine eilandstaat (SIDS), de post pandemie herstel van de economie, energieprijzen en hoge transportkosten (zeevaart) van prominenter van invloed waren op de sociale en economische veiligheid van Aruba in vergelijking met de dreiging van terreur. Juist door de afhankelijkheid van economische groei en investeringen is ook een verhoogd risico voor criminele ondermijning geconstateerd.

Een ander belangrijke ontwikkeling die van invloed was op de veiligheid van Aruba is de verdergaande digitalisering van processen en dienstverlening en technologische ontwikkelingen. De dreiging voor de digitale veiligheid en weerbaarheid van Aruba is in 2023 aanzienlijk toegenomen en de verwachting is dat deze verder zal toenemen onder meer door de snelle opkomst van nieuwe technologieën zoals artificiële intelligentie. De noodzaak voor verdere digitalisering enerzijds en de noodzaak voor betere en verhoogde digitale weerstand (cyberveiligheid) blijft een punt van zorg en aandacht.

De VDA levert door haar inlichtingen en veiligheidsproducten een bijdrage aan de weerbaarheid van Aruba. Om deze producten te kunnen blijven ontwikkelen en leveren moet de Dienst continu investeren in de eigen organisatie op meerdere gebieden. Personele, materiële en technologische investeringen zijn noodzakelijk wil de Dienst in staat blijven om te voldoen aan de wettelijke en maatschappelijke doelstellingen die gesteld worden aan de Veiligheidsdienst. Dat is geen makkelijke opgave voor de Dienst. Ketensamenwerking zowel op lokaal als op regionaal en internationaal niveau is een belangrijke strategische keuze die continu door de Dienst wordt toegepast. Door samenwerking met andere partijen is het mogelijk om resultaatgericht te werken. Daarnaast complementeert de samenwerking daar waar nodig is.

Hoofd Veiligheidsdienst Aruba

drs. J.T. Nicolaas

1

DREIGINGEN VOOR DE NATIONALE VEILIGHEID

Welke dreigingen de Veiligheidsdienst Aruba bezighielden in 2023 vindt u hieronder beschreven onder onze aandachtsgebieden. De werkzaamheden van de Dienst onder onze inlichtingentaak zijn gericht op het vast stellen van dreigingen voor de nationale veiligheid. De aandachtsgebieden zijn richtinggevend voor de onderzoeken van de Dienst.

A-Taak

Aandachtsgebieden

- Politieke en heimelijke beïnvloeding
- Politiek Geweld en Terreur
- Informatiebeveiliging en Cybersecurity

Integriteit van Bestuur

De dreiging bestaat uit activiteiten door personen en organisaties die middels hun financiële machtspositie en middels investeringen in Aruba misbruik maken van hun contacten en netwerken om invloed uit te oefenen op de politiek.

AANDACHTSGEBIEDEN

Politieke en heimelijke beïnvloeding

Beïnvloeding van het politiek systeem kan geschieden door middel van activiteiten van verschillende actoren, en kan ook heimelijk zijn waarbij de intenties of personen achter de activiteiten niet direct zichtbaar zijn. Dit kan ook vanuit statelijke actoren zijn die zich bezighouden met het inwinnen van informatie of met beïnvloedingsactiviteiten. Ze doen dit door middel van beïnvloeding van hun diaspora of door het publiek debat te beïnvloeden met als doel een positief buitenlandse beeld over zichzelf te creëren of om maatschappelijk onrust te creëren. Ongewenste beïnvloeding van de politiek raakt onze democratische rechtsorde omdat het bestuur en democratische instituties (onder druk) beïnvloed worden om besluiten te nemen of deze achterwege te laten in het voordeel van bepaalde personen, organisaties of buitenlandse mogendheden, dit ten nadele van het algemeen belang en de democratische waarden. De VDA had binnen deze aandachtsgebied werkzaamheden verricht onder de volgende subcategorieën.

Integriteit van Bestuur

De Lv VDA geeft de Dienst als expliciet doel het beschermen van de integriteit van bestuur. In dit kader heeft de Dienst aandacht gehad voor mogelijke beïnvloeding van de politiek d.m.v. corruptie of misbruik van ons financieel stelsel. De dreiging bestaat uit activiteiten door personen en organisaties die middels hun financiële machtspositie en middels investeringen in Aruba misbruik maken van hun contacten en netwerken om invloed uit te oefenen op de politiek. Hiermee gepaard gaat de dreiging voor misbruik van ons financieel stelsel door het verwerken van buitenlandse investeringen waarvan twijfels kunnen worden gezet aan de oorsprong van het geld, nl. witwassen. Door middel van onze onderzoeken tracht de Dienst beter zicht te krijgen op de wijze waarop beïnvloeding plaatsvindt en de kwetsbaarheden in het systeem die de mogelijkheden hiervoor creëren. De taak van de Veiligheidsdienst is om onze belangendragers over geconstateerde risico's te informeren teneinde deze weg te nemen of beperken. De taak van de Veiligheidsdienst is te onderscheiden van die van de opsporing, deze laatste doet onderzoek met als doel vervolging van een verdachte voor het plegen van strafbare feiten. In Aruba is de Landsrecherche verantwoordelijk voor het doen van onderzoek naar strafbaar handelen van ambtenaren en overige personen in openbare ambten. Er is in 2023 om deze reden meer aandacht geweest voor de samenwerking met de Landsrecherche ter versterking van onze informatiepositie over onderzoeken m.b.t. integriteit van bestuur. Bij beïnvloeding van de politiek wordt het functioneren van het bestuur aangetast en wordt de democratische rechtsorde ondermijnd.

Venezuela

- Heropening maritieme grens
- Gedeeltelijke sanctieverlichting
- Primarias
- Dispuut Essequibo gebied
- Relatie met Iran

Venezuela

Venezuela is geen aandachtsgebied van de Dienst, echter hebben de ontwikkelingen in dat land mogelijke implicaties voor onze nationale veiligheid. De Dienst bleef op de hoogte van de actuele dreigingen en trends gerelateerd aan Venezuela middels deelname aan regionale conferenties tussen partners. In 2023 werden de maritieme grenzen met Venezuela heropend en waren er gesprekken over heropening van de luchtgrenzen. In dit kader heeft de Dienst deelgenomen aan verschillende sessies met stakeholders en adviezen gegeven over de risico's. Een uitdaging bij het normaliseren van de relatie tussen Aruba en Venezuela was dat Venezolaanse staatsbedrijven en personen gebonden aan het regime nog steeds gesanctioneerd zijn door de Verenigde Staten en EU. Dit levert risico's op voor ons financieel stelsel, nl. door misbruik voor het omzeilen van sancties d.m.v. ogenschijnlijke reguliere zakelijke relaties en transacties.

Op politiek gebied was 2023 een bewogen jaar waarin de oppositiepartijen een verkiezing, de zogeheten *primarias*, hadden gehouden om hun vertegenwoordiger te kiezen voor de presidentiële verkiezingen. Ook op Aruba werden de *primarias* georganiseerd door de op Aruba woonachtige ondersteuners van de oppositie. In Venezuela wordt de oppositie nog altijd onderdrukt en vervolgd, wat in strijd is met democratische principes van een rechtsstaat. De Dienst had aandacht voor mogelijke beïnvloeding van de diaspora gemeenschap en eventuele spionageactiviteiten.

Door de claim van Venezuela over het Essequibo gebied aangrenzend aan Guyana ontstond er oplopende militaire spanning tussen de twee landen. Er was intensivering van militaire aanwezigheid, activiteiten en oefeningen door Venezuela bij het grensgebied wat aan de kant van Guyana eveneens heeft geresulteerd in (militaire) bijval door landen zoals de V.S., V.K. en Canada. Hierdoor ontstond een vrees voor militaire escalatie met mogelijke veiligheidsimplicaties voor de regio. Om de mogelijke risico's van deze situatie in te kunnen schatten had de Dienst dit onderwerp besproken met collega diensten die ons kon voorzien van een assessment vanuit een militair perspectief. Hierover heeft de Dienst inlichtingenproducten gedeeld met onze belangendragers.

De relatie tussen Venezuela en Iran is in de afgelopen jaren steeds nauwer geworden. De samenwerking tussen Venezuela en Iran is gericht op het gebied van energie, import en export van goederen en technische dienstverlening, maar ook zeker op militair gebied. De relatie met Venezuela geeft Iran strategische voordelen in Latijns-Amerika, nl. om macht uit te stralen in de regio en internationale erkenning. Iran onderhoudt strategische banden met de leiders in landen zoals Cuba, Nicaragua, die allemaal onder brede internationale sancties vallen en een anti-Amerikaanse ideologie hebben. Iran staat bekend om ondersteuning te geven aan terroristische groepen door middel van de *Islamic Revolutionary Guard Force* (Qods Force). In Latijns-Amerika zou Hezbollah gebruik maken van drugshandel netwerken om hun terroristische activiteiten te financieren. Sinds de start van de oorlog tussen Israël en Hamas wordt rekening gehouden met de mogelijkheid dat Iraanse proxy-groepen die een aanwezigheid hebben in Latijns-Amerika zich gaan richten op Amerikaans of Joodse doelen in deze regio.

Grensoverschrijdende Criminaliteit

De dreiging bestaat uit het gebruik van intermediairs op Aruba door criminele groepen voor het faciliteren van illegale activiteiten. Door de verwevenheid tussen de boven- en onderwereld wordt de democratische rechtsorde ondermijnd.

Conflicten en Migratie in de regio

- Sociale onrust in Haïti
- Migratie routes richting de V.S.

Grensoverschrijdende Criminaliteit en Misbruik van het Financieel Stelsel

Latijns-Amerika kent een aantal criminele groepen waarvan hun activiteiten zijn uitgegroeid tot grensoverschrijdende criminele activiteiten, bestaande uit o.a. de internationale drugshandel, mensenhandel en -smokkel, smokkel van contrabande, goud en mineralen, alsmede de controle van migratieroutes en grensoversteken. Een van deze groepen is de ELN die sinds 1997 geregistreerd staat als een terroristische groep door de VS (U.S. Department of State, n.d.) en sinds 2019 door de EU (Council Decision (CFSP) 2019/1341, 2019). Ze worden als een “transnational criminal-terrorist organization” gecategoriseerd¹ (Ellis, 2021, p. 195). De ELN is zowel in Colombia als in Venezuela aanwezig, en heeft in recente jaren hun aanwezigheid en activiteiten in Venezuela versterkt. Criminele groepen die betrokken zijn in grensoverschrijdende activiteiten maken vaak gebruik van intermediairs, die een belangrijke rol spelen in de transitlanden gezien zij zorgen voor het hebben van een lokaal netwerk (Ellis, 2018). Door de grote omvang in lidmaatschap van de ELN kan verondersteld worden dat deze criminele groep gebruik maakt van intermediairs op de eilanden, dit gezien de hoeveelheden drugs die o.a. door de Koninklijke Marine vanaf 2022 zijn onderschept in onze regio en wateren². Voor de VDA is het identificeren van mogelijke coördinatoren en facilitators en hun netwerken op Aruba die grensoverschrijdende criminele activiteiten mogelijk maken relevant, om vast te stellen wat de mate van verwevenheid is tussen de onder- en bovenwereld. De Dienst is afhankelijk van de samenwerking met partners in justitie om beter zicht hierop te krijgen, wat in 2023 ook heeft geleid tot doormeldingen van relevante informatie.

Conflicten en Migratie in de regio

In Haïti is er sprake van sociale onrust en grote onveiligheid door het geweld veroorzaakt door rivaliserende gangs en de politie voor controle van het land. Hiernaast is er ook een humanitaire crisis waar de helft van de samenleving in hongersnood leeft en er slechte toegang is tot de gezondheidszorg. De crisis heeft geleid tot de binnenlandse ontheemding, maar ook zijn er in de afgelopen jaren al tienduizenden Haïtianen naar andere landen in de regio geëmigreerd. Er is een toename waargenomen in migratie naar het Noorden via Midden-Amerika naar Mexico en vervolgens naar de V.S. De migratie van Haïtianen is een van de grootste stromen in het Westelijk Halfrond. Gezien deze instabiliteit en migratietrend had de Dienst onze grensdiensten op de hoogte gesteld van deze trend en vragen uitgezet om een beeld te kunnen vormen over de mogelijke impact hiervan voor Aruba. De VDA heeft een signalerende rol bij het aankaarten en in beeld brengen van mogelijke risico's voor de nationale veiligheid.

De Dienst had een toegenomen migratietrend naar de V.S. waargenomen waarbij Nicaragua gebruikt wordt als springplank om verder naar Mexico te migreren met als eindbestemming de V.S., hiermee omzeilen migranten de gevaarlijke Darien Gap. Het betreft migranten vanuit o.a. Cuba, Haïti en Afrikaanse landen die middels chartervluchten vanuit Caribische landen naar Nicaragua vliegen, waar er geen visa beperkingen zijn voor de migranten. In een poging om een stop te brengen aan de illegale migratie naar de V.S. had de V.S. sancties opgelegd aan vliegmaatschappijen die indirect mensenhandel en -smokkel faciliteren door de chartervluchten uit te voeren³. De Dienst heeft

¹ Ellis, R. E. (2021). The Reinforcing Activities of the ELN (National Liberations Army) in Colombia and Venezuela. Journal of the Americas, Second Edition, 194-213.

² Ministerie van Defensie. (2022). *Overzicht Drugsvangsten Caribisch Gebied*. Opgehaald van Ministerie van Defensie

³ <https://apnews.com/article/cuba-nicaragua-migration-charter-flights-daniel-ortega-3abf2fc16e51e86eb8b25c913b8ec464>

kennisgenomen van een vliegtuigmaatschappij die als onderdeel van hun vluchtroute naar Nicaragua het vliegveld van Aruba gebruikte als tussenstop. De Dienst had aandacht voor mogelijk misbruik van ons grondgebied, misbruik van ons financieel stelsel en eventuele imagoschade voor Aruba en het Koninkrijk door de activiteiten van dit bedrijf.

Aanwezigheid van
grootmachten in de regio

Activiteiten door grootmachten in de regio dragen bij aan de geopolitieke spanningen tussen machtsblokken met risico's voor de regionale veiligheid en het dreigingslandschap.

Ongewenste buitenlandse inmenging

Aanwezigheid van grootmachten in de regio

In het afgelopen jaar had de Dienst bijzonder aandacht voor de activiteiten en aanwezigheid van bepaalde grootmachten in de regio en hun invloed op de regio. De Chinese aanwezigheid in de regio worden gekenmerkt door economische activiteiten, deze economische banden bieden mogelijkheden voor het uitoefenen van invloed in andere gebieden zoals, op het bestuur, binnen vitale sectoren en verzamelen van inlichtingen en veiligheid. Deze invloed kan implicaties hebben voor de veiligheid in de Latijns-Amerikaanse en Caribische regio. De Dienst acht het noodzakelijk naar deze ontwikkelingen te blijven kijken, met speciale aandacht voor mogelijke lokale activiteiten die duiden op ongewenste inmenging. De activiteiten van Rusland zijn o.a. gericht op het beperken en het afbreken van de macht van de V.S. door o.a. militaire ondersteuning en samenwerking op het gebied van veiligheid, vaak door ondersteuning van autoritaire regeringen. Rusland maakt verder gebruik van propaganda en strategische informatiecampagnes om anti-Amerikaanse gevoelens aan te wakkeren. In mindere mate heeft Rusland ook economische belangen en banden in Latijns-Amerika, sinds de start van de oorlog met Oekraïne heeft Rusland juist deze relaties nodig om economische sancties te omzeilen. Door gebruik van sociale media platforms, mediakanalen zoals RT Russia Today en Sputnik Mundo heeft Rusland een groot Spaanstalig bereik in de regio waarmee ze het pro-Moskou narratief kan beïnvloeden. De activiteiten en aanwezigheid van grootmachten in de regio is een onderwerp dat in interactie met onze collega diensten werd besproken ter vaststelling van mogelijke dreigingen voor Aruba.

Politiek geweld en terreur

De aanval van Hamas op Israël op 7 oktober 2023 en de daaropvolgende oorlog heeft de mondiale terroristische dreiging weer op scherp gezet.

Politiek geweld en terreur

Contra Terrorisme

De Veiligheidsdienst van Aruba heeft onder deze aandachtsgebied o.a. aandacht voor de terroristische dreiging en de dreiging vanuit extremisme voor onze nationale veiligheid. In 2023 had de Dienst deelgenomen aan een Contra Terrorisme Seminar (georganiseerd door de Amerikaanse Department of Defense) samen met andere stakeholders van de Caribische delen van het Koninkrijk met als doel te komen tot betere samenwerking en informatiedeling over dit onderwerp. Een belangrijke conclusie was de noodzaak voor nauwere samenwerking tussen de lokale stakeholders middels een multidisciplinair platform ter bevordering van de afstemming en uitwisseling van informatie ter bestrijding van terrorisme.

De aanval van Hamas op Israël op 7 oktober 2023 en de daaropvolgende oorlog heeft de mondiale terroristische dreiging weer op scherp gezet. Aruba is thuis voor personen uit de gemeenschappen die betrokken zijn in de oorlog. Om te kunnen signaleren of er op Aruba mogelijke radicalisering is binnen deze gemeenschappen als gevolg van het conflict had de VDA de vertegenwoordigers van deze gemeenschappen benaderd als partners met een gedeelde verantwoordelijkheid voor voorkoming van radicalisering en extremisme. De inzichten en constatering over de terroristische dreiging naar aanleiding van de oorlog tussen Israël en Hamas is met lokale stakeholders en belangendragers gedeeld. Waar er aanzienlijke verschillen zijn in de ideologie tussen de verschillende Islamitische terroristische groepen die de aanval van Hamas op Israël hebben ondersteund, hebben deze groepen wel gemeen dat ze Israël zien als de bezetter van Palestina en het gebruik van

terroristisch geweld legitiem is om Palestina te bevrijden. Door de aanwezigheid van deze terroristische en andere Iraanse proxygroepen in Latijns-Amerikaanse landen is wel alertheid geboden voor mogelijke activiteiten door deze groepen tegen joodse of Amerikaanse objecten, doch is er op het moment geen concrete dreiging voor de regio. Door dit conflict bestaat ook de mogelijkheid dat personen en organisaties financiële ondersteuning gaan geven aan de activiteiten van de terroristische groepen, zoals de Iraanse proxygroepen Hamas, Hezbollah en IRGC⁴. Literatuur suggereert dat de banden tussen Hezbollah en het Maduro-regime en hun invloed binnen de Libanese gemeenschap deze groep in staat stelt hun voetafdruk in Venezuela te vergroten, ten voordele van financiering van hun activiteiten⁵. Zolang het conflict voortduurt, vragen de ontwikkelingen hieromheen voor gecontinueerde aandacht van de Dienst om de internationale terroristische dreiging te kunnen duiden en de lokale impact hiervan te begrijpen en mogelijke risico's te signaleren.

Extremisme

Er is sprake van extremisme wanneer personen of organisaties vanuit ideologische, politieke of religieuze motieven met gewelddadige of niet gewelddadige ondemocratische methodes politieke of maatschappelijk veranderingen teweeg willen brengen.

Aantal verzoeken voor informatie aan lokale en internationale partners (RFI's):

12

Extremisme

De Dienst heeft in de loop van 2023 voorts aandacht gehad voor onderwerpen die in de samenleving zorgden voor verdeeldheid en ontevredenheid. De Dienst volgt ontwikkelingen en bewegingen teneinde vroegtijdig te kunnen signaleren of de activiteiten van ondemocratische aard zijn of ondemocratische doel hebben, daar ondemocratische activiteiten ingaan tegen de principes van de democratische rechtsorde. Er is sprake van extremisme wanneer personen of organisatie vanuit ideologische, politieke of religieuze motieven met gewelddadige of niet gewelddadige ondemocratische methodes politieke of maatschappelijk veranderingen teweeg willen brengen. Niet gewelddadige vormen van extremisme zijn o.a. systematisch haat zaaien, angst verspreiden, doelbewust verspreiden van desinformatie, provocatie en aanzetten tot geweld. Er is thans nog geen sprake van extremistische activiteiten in Aruba, doch is het juist de taak van de Dienst om vroegtijdig mogelijke dreigingen voor de principes van de democratische rechtsorde zichtbaar te maken. Naarmate bestaande ontevredenheden in de maatschappij niet voldoende of naar genoegen worden aangepakt door de regering, in combinatie met radicalisering en de aanwezigheid van bepaalde ideologieën die het gebruik van ondemocratische methodes onderschrijven, bestaat de kans voor het ontstaan van extremistische activiteiten. Onder dit aandachtsgebied is het doel altijd om inzicht te krijgen in de dreiging, zodat wij belangendragers en andere relevante stakeholders kunnen informeren zodat zij beter in staat zijn om deze dreigingen aan te pakken.

EXTERNE PRODUCTEN INLICHTINGENTAAK⁶

Een groot gedeelte van de producten die voortkomen uit de werkzaamheden verricht onder deze taak zijn niet bestemd voor externe exploitatie. Circa 15% van de werkzaamheden resulteren in een exploitabel product.

Aantal exploitabele inlichtingen-producten:

23

⁴ Islamic Revolutionary Guard Force

⁵ Humire, J. M. (2020). The Maduro-Hezbollah Nexus: how Iran-backed Networks Prop up the Venezuelan Regime. Atlantic Council. Opgehaald van www.AtlanticCouncil.org

⁶ Onder inlichtingenproducten worden begrepen OSINT, Intel, Analyse-rapporten, risicoanalyses, briefing notes en ambtsberichten.

Informatiebeveiliging en Cybersecurity

Informatiebeveiliging behelst het beveiligen van persoonsgegevens en andere overheidsgegevens waarvan hun geheimhouding in het belang is van de Staat. Cybersecurity is een voorwaarde voor beveiliging van digitale informatie en om digitale vitale processen bij de overheid en bij vitale sectoren te kunnen garanderen.

Informatiebeveiliging

- Meer risico's door toenemende digitalisering
- Uitvoering geven aan Regeling rubriceren en opslag bijzondere gegevens noodzakelijk
- Meer vraag naar advies voor informatiebeveiliging
- Assessment bij vitale sector over wijze van omgang met informatie van de Dienst

Informatiebeveiliging

In 2023 werd de Dienst vaker benaderd door overheidsdiensten en departementen v.w.b. advies over (digitale) informatiebeveiliging. Naarmate steeds meer persoonsgegevens en overheidsinformatie digitaal bewaard, verwerkt en gedeeld worden, nemen ook de risico's toe voor ongeautoriseerde toegang en uitlekken van gevoelige informatie. Deze risico's nopen tot het nemen van maatregelen ter beveiliging van vertrouwelijke informatie en persoonsgegevens. Er is op dit gebied nog veel meer bewustwording nodig binnen de overheid, m.n. als het gaat om beveiligen van staatsgeheime informatie. Er is hier zeker een taak voor de Veiligheidsdienst weggelegd om de overheid te informeren over de dreigingen opdat er passende maatregelen kunnen worden genomen.

De Veiligheidsdienst is belast met het toezicht op naleving van het beschermen van overheidsgegevens. In de *Regeling rubriceren en opslag bijzondere gegevens* zijn regels vastgesteld over de rubricering van de als geheim aan te merken bijzondere gegevens vastgelegd in overheidsbescheiden almede over de wijze van opslag en beveiliging van deze bijzondere gegevens. Het ontwikkelen van een beveiligingsbeleid en een informatievoorziening beleid zijn randvoorwaarden voor het beveiligen van overheidsinformatie. De Dienst had in 2023 geen adequate uitvoering kunnen geven aan deze verantwoordelijkheid. Volgens de Regeling wordt een beveiligingsambtenaar bij de VDA aangesteld die belast wordt met de uitvoering hiervan.

In het kader van veiligheidsbevordering heeft de Dienst assessments gedaan van de informatiebeveiliging bij een tweetal overheidsorganisaties die beschikken over gevoelige informatie of staatsgeheime informatie. De Dienst beoordeelde het beleid, procedures en andere organisatorische en fysieke maatregelen gerelateerd aan de beveiliging van informatie en heeft advies gegeven ter vergroten van de weerbaarheid. Bij de VDA zelf werd de noodzaak erkend om de bestaande interne procedures m.b.t. beveiliging van informatie te evalueren. Om kwetsbaarheden te kunnen identificeren is een start gemaakt met doorlichting van de interne procedures en controle van naleving hiervan. Dit heeft onder meer geleid tot een intern advies over nieuw te hanteren maatregelen ter beperking van de gelegenheid om informatie ongeautoriseerd naar buiten te brengen.

Om gevolg te geven aan een aanbeveling van de Commissie van Toezicht is er een assessment gedaan bij telecomproviders over hoe er met informatie van de Veiligheidsdienst wordt omgegaan. Communicatie tussen de Dienst en telecomproviders geschiedt via een door de providers aangestelde vertrouwenspersoon. Tussen de Dienst en de providers zijn onderlinge afspraken gemaakt over de wijze waarop met de informatie moet worden omgegaan. In het assessment is getoetst in hoeverre de providers zich houden aan deze afspraken en zijn er aanbevelingen gedaan om de beveiliging van informatie van de Dienst te verscherpen. De resultaten van het assessment dienen voorts als basis voor vastleggen van de afspraken met de providers in een protocol, zoals door de Commissie van Toezicht is aanbevolen.

Dit protocol is noodzakelijk gegeven de gevoelige aard van de op te vragen informatie en ten behoeve van het voorkomen van onduidelijkheid in de afspraken met de providers.

Cybersecurity

- Ontwikkeling van kennis over cyberdreigingen als vereiste om advies te kunnen geven aan de overheid en vitale sectoren
- Bijdragen aan kennis bij de vitale sectoren ter beperking of voorkoming van mogelijke cyberaanvallen door het leveren van cyber weerberichten
- AI en gebruik van deepfakes vormen risico's voor cybersecurity
- Risico's voor cybersecurity wegens tekort aan of beperkte cyber-vaardigheden en capaciteiten

Nationale Cybersecurity Strategie

- Invulling geven aan governance structuur
 - National Cybersecurity Raad
 - Cyber Security Taskforce

Cybersecurity

Om advies te kunnen geven aan de overheid en vitale sectoren over cybersecurity moet de Dienst op de hoogte blijven van actuele cyberdreigingen. Om het kennisniveau op het gebied van cyberdreigingen van het personeel van de VDA verder te ontwikkelen, participeerde de Dienst aan verschillende lokale en internationale congressen, trainingen en seminars, waar er o.a. specifiek aandacht was voor dreigingen gericht tegen de burgerluchtvaart, de financiële sector en regionale trends m.b.t. cyberaanvallen. De Dienst had voorts deelgenomen aan een cybersecurity awareness conferentie dat in Aruba werd georganiseerd door de organisatie voor beveiligingsprofessionals, waar de hoofd van Dienst als een van de gastsprekers het belang van cyberweerbaarheid onderstreepte.

De Dienst is lid van de Information Sharing & Analysis Center (ISAC) bestaande uit lokale stakeholders op het gebied van cybersecurity. Hierin wordt informatie over kwetsbaarheden, cyberdreigingen en aanvallen die relevant zijn voor de deelnemers gedeeld. De participatie van de Dienst aan dit platform stelt de Dienst in staat op de hoogte te blijven van lokale dreigingen en incidenten om vervolgens waar nodig te kunnen adviseren ter vergroten van de weerbaarheid. Door middel van zogenaamde cyber weerberichten waarin er waargenomen cyberdreigingen worden beschreven, alsmede mogelijke beveiligingsmaatregelen worden aanbevolen, probeert de Dienst bij te dragen aan de kennis bij de vitale sectoren ter beperking of voorkoming van mogelijke cyberaanvallen. De Dienst onderstreept het belang van het melden van cyber incidenten opdat andere vitale sectoren hierop alert kunnen worden gemaakt, ter voorkoming van andere aanvallen. De Dienst heeft middels onze producten o.a. risico's aangekaart door het gebruik van AI om deepfakes te creëren en hiermee ongeautoriseerde toegang te verkrijgen aan systemen en informatie. Andere gesignaleerde risico's waren gerelateerd aan het tekort aan of beperkte cybervaardigheden en capaciteiten om de cyberbeveiliging op orde te houden.

De Veiligheidsdienst Aruba is sedert 2017 bezig met het creëren van bewustwording over het belang van het hebben van een *governance* structuur die op integrale wijze aansturing moet geven aan cybersecurity op Aruba. In 2021 is deze noodzaak bekrachtigd door het vast stellen van een *governance* structuur die de basis moet vormen voor de totstandkoming van een nationale strategie. De Nationale Cybersecurity Strategie is gericht op het vergroten van de digitale weerbaarheid van de overheid en vitale sectoren met als doel informatiebeveiliging en bescherming van digitale vitale processen. Voor de VDA is een rol weggelegd in de nog te formaliseren National Cybersecurity Raad (NCSR) die verantwoordelijk is voor de beleidsontwikkeling, het beheer en evaluatie van de cybersecurity strategie. De VDA heeft ook een rol in de Cyber Security Taskforce die verantwoordelijk is voor het opstellen van de cybersecurity strategie. Om uitvoering te kunnen geven aan de vastgestelde *governance* structuur had de VDA een stappenplan opgesteld waarin actiepunten en verantwoordelijkheden worden uitgewerkt voor het bijeenroepen van de NCSR en vervolgens invulling te geven aan de taken.

2

VERGROTEN WEERBAARHEID

C-Taak

In de uitvoering van onze wettelijke taken draagt de Dienst bij aan het vergroten van de weerbaarheid tegen dreigingen voor onze nationale veiligheid. Dit doen we o.a. door het verrichten van veiligheidsonderzoeken naar vertrouwensfuncties (B-taak), het geven van beveiligingsbevorderend advies aan vitale sectoren (C-taak) en het opstellen van dreiging- en risicoanalyses ter bescherming van personen, objecten en diensten (D-taak). De Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden zet voor het gehele Koninkrijk de strategische koers uit met als doel onze weerbaarheid tegen dreigingen te vergroten. Middels de 12 actielijnen worden de prioriteiten voor de inzet de komende zes jaar geformuleerd. De VDA erkent het belang van het hebben van een veilige Koninkrijk, een weerbare democratische rechtsorde en veerkrachtige samenleving en draagt daarom op nationaal niveau medeverantwoordelijkheid voor de implementatie en monitoring van de voortgang van de Veiligheidsstrategie.

BEVEILIGINGSBEVORDERING: VEILIGE VITALE PROCESSEN EN EEN VEILIG OVERHEID

In 2023 heeft de Dienst vanuit beveiligingsbevordering, onze zogeheten C-taak, op verschillende vormen invulling gegeven aan het doel van weerstandsverhoging m.b.t. de bescherming van de fundamentele belangen.

Energie zekerheid

Storingen of uitval in aanvoer van brandstof zouden maatschappelijke ontwrichting teweeg kunnen brengen en vormen dus een risico voor de nationale veiligheid.

Energie sector

In het kader van energiezekerheid monitort de Dienst ontwikkelingen die invloed kunnen hebben hierop. Hierbij zijn beschikbaarheid, betaalbaarheid en continuïteit belangrijke componenten. In dit kader had de Dienst o.a. belangendragers geïnformeerd over gesignaleerde trends in de verstoring van de continuïteit van de energieproductie en levering. De Dienst sprak tevens met experts over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van energietransitie teneinde geïnformeerd te worden over de mogelijke implicaties hiervan voor de energiezekerheid in de toekomst. Aangezien Aruba volledig afhankelijk is van de import van brandstof noodzakelijk voor o.a. de productie van energie en voor onze transportsector is de infrastructuur die de ontvangst en toelevering mogelijk moet maken van vitaal belang. Om verstoring of uitval te voorkomen van dit vitaal proces bevordert de Dienst het nemen van maatregelen ter beveiliging hiervan. Het voldoen aan internationale standaarden v.w.b. veiligheid en beveiliging van onze havens zijn randvoorwaarden om schepen te kunnen blijven ontvangen. De Dienst had advies uitgebracht aan de belanghebbende minister en de betreffende autoriteit over de staat van de fysieke infrastructuur, alsmede noodzakelijke maatregelen om te kunnen voldoen aan internationale standaarden om de continuïteit van de toelevering van brandstof te kunnen garanderen.

Grensveiligheid

De VDA heeft geen directe taak bij het grenstoezicht echter heeft de Dienst wel de verantwoordelijkheid voor het geven van advies ter waarborging van de veiligheid op de beveiligde gebieden van onze havens, alsmede de verantwoordelijkheid om veiligheidsonderzoeken te verrichten naar vertrouwensfuncties bij de luchthaven en de zeehavens.

Grensveiligheid

Als onderdeel van de Landspakketten wordt er een pakket aan maatregelen geboden die moet bijdragen aan o.a. het versterken van het grenstoezicht met als doel het tegengaan van de transnationaal georganiseerde en ondermijnende grensoverschrijdende criminaliteit. Onderdeel van de versterking van het grenstoezicht omvat onder meer het versterken van informatieposities en uitwisseling van informatie voor gericht toezicht op de luchthaven en op de maritieme grenzen. Om de versterking van het grenstoezicht op intelligencegebied nader vorm te geven, is een *dedicated* Intelligence Center Grens (IC-Grens) opgericht met de bedoeling dit onder te brengen bij de Fusion Center Aruba waarbinnen expertise wordt opgebouwd ten behoeve van de grenstoezichttaken. Waar de VDA geen directe taak heeft bij het grenstoezicht heeft de Dienst wel de verantwoordelijkheid voor het geven van advies ter waarborging van de veiligheid op de beveiligde gebieden van onze havens, alsmede de verantwoordelijkheid om veiligheidsonderzoeken te verrichten naar vertrouwensfuncties bij de luchthaven en de zeehavens. De Dienst had in dit kader geparticipeerd aan de Werkgroep Versterking Grensveiligheid en een bijdrage geleverd aan de discussies ter zake de structuur, sturing, verantwoordelijkheden en informatiedeling van de Intelligence Center Grens (IC-grens).

API en PNR-gegevens

Ter waarborging van de informatiebeveiliging van persoonsgegevens had de Dienst geadviseerd te voldoen aan internationale standaarden m.b.t. de beveiliging van passagiersgegevens.

Aruba is al een aantal jaren bezig met de verbetering van de grenscontroles door digitalisering hiervan, met het oog op onder meer het tegengaan van illegale migratie en grensoverschrijdend criminaliteit, waaronder terrorisme. De invoering van een API-systeem⁷ en het ontvangen van PNR⁸-gegevens maakt onderdeel uit van deze plannen. Digitale passagiersdata kunnen dan voor aankomst van de reiziger gedeeld worden door luchtvaartmaatschappijen en de reiziger zelf om de grensfacilitatie te bespoedigen. De Veiligheidsdienst heeft in 2023 wederom advies gegeven over de voor- en nadelen van de verschillende aanbieders van API en PNR-systemen, rekening houdend met aspecten zoals juridische kaders, technische kaders en compatibiliteit met onze bestaande grensbeheersysteem. Ter waarborging van de informatiebeveiliging van persoonsgegevens had de Dienst verder het belang onderstreept van het voldoen aan internationale standaarden m.b.t. de beveiliging van passagiersgegevens en ervoor te zorgen dat we kunnen beschikken over de noodzakelijke technische vereisten voor een effectieve en veilige verwerking van de gegevens.

Vitale Sectoren

Energie
Telecommunicatie
Transport
Drinkwater
Openbaar bestuur
Gezondheid
Rechtsorde
Financieel
Openbare Orde en Veiligheid
Diplomatie
Informatiesystemen binnen de overheid

Veiligheidsbevordering vitale sectoren

Vanuit onze C-taak verricht de Dienst assessments naar de aanwezige maatregelen ter beveiliging van vitaal belang zijnde delen van de overheid en ter garanderen van de continuïteit van vitale processen en diensten. Het ongestoord functioneren van vitaal belang zijnde delen van de overheid is een voorwaarde voor het voortbestaan van de democratische rechtsstaat. Fysieke infrastructuur in de sectoren rechtsorde, openbaar bestuur en diplomatie worden beschouwd als van vitaal belang voor het kunnen functioneren van de democratische rechtsstaat. De Dienst heeft in het afgelopen jaar assessments uitgevoerd bij deze sectoren en heeft advies gegeven over te nemen beveiligingsmaatregelen om de veiligheid van deze gebouwen en het ongestoord functioneren van de daarbinnen werkzame personen te kunnen waarborgen. De Dienst heeft o.a. geadviseerd om de maatregelen vast te leggen in beveiligingsplannen en waar dit nog niet is geregeld, het aanwijzen van één aanspreekpunt v.w.b. de beveiliging.

⁷ Advance Passenger Information: paspoort- en vluchtgegevens van passagiers die aan boord een vliegtuig zitten.

⁸ Passenger Name Record: gegevens over de reservering en check-in van een passagier zoals datum reservering, contactgegevens en bagage-informatie

Veiligheidsbevordering

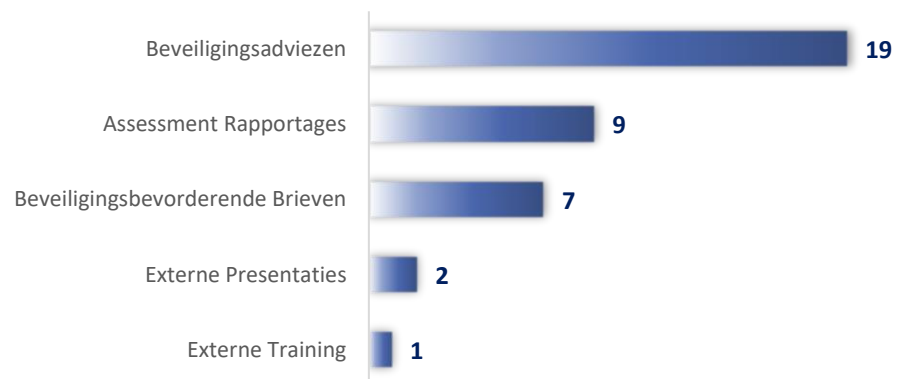
- Meldingen van incidenten gerelateerd aan beveiliging van vitale processen en diensten zijn belangrijk om risico's vroegtijdig te onderkennen.

Voor de adequate uitvoering van de beveiliging bevorderende taak is regulier contact met autoriteiten, bedrijven en organisaties binnen de vitale sectoren een must. De vitale sectoren zijn o.a. de burgerluchtvaart, de energiesector, de telecomsector, de financiële sector en scheepvaart. Teneinde mogelijke kwetsbaarheden in de weerbaarheid te kunnen identificeren, en om in te kunnen spelen op mogelijke (nieuwe) dreigingen is het van uiterst belang om tijdig geïnformeerd te kunnen worden van mogelijke incidenten die risico's kunnen opleveren voor de continuïteit van vitale processen en diensten. De Dienst ervaart het gebrek aan structurele meldingen van incidenten door de vitale sectoren als een uitdaging om risico's tijdig te kunnen onderkennen en te adviseren waar nodig. Middels ons relatiebeheer moet er blijven worden gewerkt aan het opbouwen van het vertrouwen en creëren van vaste en structurele afspraken met de Dienst. In het afgelopen jaar heeft de Dienst beveiligingsmaatregelen kunnen adviseren ter waarborging van o.a. de veiligheid van de telecom infrastructuur. Voor de havenveiligheid die ons economisch belang raakt, heeft de Dienst de verantwoordelijke autoriteit gewezen op het belang van het voldoen aan internationale veiligheidstandaarden. Met de autoriteit die over de burgerluchtvaart gaat, is gesproken over hun beveiligingsplan en de rol van de VDA voor het verrichten van veiligheidsonderzoeken op het beveiligd gebied.

Hieronder een overzicht van de producten die in het kader van veiligheidsbevordering zijn opgesteld. Deze producten hadden allen het doel het vergroten van de weerbaarheid.

Tabel 3

Producten Veiligheidsbevordering

D-Taak

**Aantal risico- en
dreigingsanalyses
2023:**

14

DE ROL VAN DE VDA IN HET STELSEL BEWAKEN EN BEVEILIGEN

De rol van de VDA in het stelsel bewaken en beveiligen, dat zorgt voor de bewaking en beveiliging van personen, objecten en diensten, is vastgesteld in art. 3, lid 2, sub d van de Lv VDA, de zogenaamde D-taak. De VDA verzamelt informatie over dreiging en risico's ten aanzien van personen, objecten en diensten en stelt risicoanalyses en dreigingsanalyses op. Mede op basis daarvan besluit de Nationaal Centraal bureau Terrorismebestrijding, Veiligheid en Interpol (NCTVI) of zulke te beschermen personen, objecten of organisaties (extra) beveiliging nodig hebben om (tijdelijk) veilig te kunnen functioneren.

De VDA maakte in 2023 diverse dreigings- en risicoanalyses over de voorspelbare en voorstelbare dreiging tegen personen waarvan hun functioneren in het belang van de Staat is. Aruba ontving verschillende Nederlandse ministers en staatssecretarissen op bezoek in 2023, als ook leden van de Koninklijke familie. De Dienst werd verzocht informatieproducten te leveren aan het Stelsel in verband met deze bezoeken van Staatsvertegenwoordigers en buitenlandse bewindslieden. De analyses die door de VDA aan het Stelsel Bewaken en Beveiliging worden geleverd, kunnen op verzoek van de NCTVI of op eigen initiatief tot stand komen. Naarmate de verwachting van bescherming door het Stelsel toeneemt, heeft de Dienst geconstateerd dat er behoefte is om meer duidelijkheid te creëren over verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende partners in het Stelsel, alsmede de noodzaak om praktische afspraken te maken over het tijdig ontvangen van meldingen en verzoeken, informatiestromen, afstemming tussen partners en standaardisering van producten. Het aanwijzen van te beveiligen personen, objecten en diensten middels een landsbesluit is een prioriteit voor de Dienst om informatieverzameling in uitvoering van de D-taak wettelijk te borgen.

B-Taak

**Aantal afgegeven
VGB's in 2023:**

1059

Screenen van personen
werkzaam op het beveiligd
gebied van de luchthaven

*Het verrichten van een
veiligheidsonderzoek maakt
inbreuk op het privéleven van
de betrokkene. De wettelijke
bevoegdheid voor het uitvoeren
van veiligheidsonderzoeken is
bij de Veiligheidsdienst Aruba
neergelegd.*

**Aantal
bezwaarzaken
in 2023:**

1

VEILIGHEIDSONDERZOEKEN

De Dienst verricht veiligheidsonderzoeken naar vertrouwensfuncties conform art. 3, lid 2, sub b, dit is onze B-taak. In 2023 is het aantal ontvangen verzoeken voor veiligheidsonderzoeken met 12% gedaald, terwijl het aantal ontvangen verzoeken voor informatie van buitenlandse diensten i.h.k.v. veiligheidsonderzoeken gestegen is met 32.7%. In totaal zijn er 1048 VGB's afgegeven, dit is één minder dan vorig jaar.

De Dienst had 18 veiligheidsonderzoeken uitgevoerd op A-niveau, dit is het niveau van onderzoek voor vertrouwensfuncties die de grootste schade kunnen aanbrengen aan de democratische rechtsorde, integriteit van bestuur en vitale belangen van Aruba en het type onderzoek dat het meeste inbreuk maakt op de privésfeer van de betrokkene. Het grootste aantal onderzoeken betreffen de C-niveau onderzoeken voor vertrouwensfuncties op het beveiligd gebied bij onze luchthaven en zeehavens. Noemenswaardig is dat VDA, in haar 35e jubileumjaar, voor het eerst een veiligheidsonderzoek heeft uitgevoerd naar een kandidaat voor de functie van Procureur-Generaal van Aruba.

Sinds 2022 wordt personeel van de Koninklijke Marechaussee bij verschillende diensten bij de grens ingezet ter versterking van de grenstoezicht. Aangezien het functies betreffen op het beveiligd gebied is een VGB benodigd. Het KMar personeel heeft in Nederland een veiligheidsonderzoek ondergaan en beschikt over een VGB dat afgegeven is door de Nederlandse dienst. Wegens het ontbreken van een juridische basis om de Nederlandse VGB te erkennen is er in Aruba tijdelijke afspraken gemaakt om toch een VGB af te kunnen geven aan dit personeel, zonder dat een nieuw onderzoek wordt uitgevoerd. Aan KMar-personeel zijn er 20 VGB's op B-niveau afgegeven.

In het kader van de onderhandelingen omtrent het Pre-clearance verdrag tussen Land Aruba c.q. het Koninkrijk en de VS waren er in 2023 tevens verschillende besprekingen met de Amerikaanse Customs and Border Protection (US CBP) omtrent de mogelijkheid tot intensievere samenwerking m.b.t. informatie-uitwisseling ten behoeve van veiligheidsonderzoeken op de luchthaven van Aruba. In Aruba is de bevoegdheid voor het uitvoeren van veiligheidsonderzoeken bij de Veiligheidsdienst Aruba neergelegd. Het verrichten van een veiligheidsonderzoek maakt inbreuk op het privéleven van de betrokkene(n), het is daarom belangrijk dat een wettelijke bevoegdheid hieraan ten grondslag ligt. De Dienst heeft in de onderhandelingen deze wettelijke borging voor het kunnen uitvoeren van veiligheidsonderzoeken benadrukt. De besprekingen hebben nog niet geleid tot concrete afspraken op dit specifiek punt.

Weigeringen en Bezwaar

In 2023 had de Dienst geen VGB geweigerd echter had de Dienst nog wel werkzaamheden verricht gerelateerd aan een bezwaarzaak uit 2022. Een weigering van een VGB is een beschikking door een bestuursorgaan waarop de Landsverordening administratieve rechtspraak (AB 1993 no. 45) van toepassing is. Degene die door een beschikking rechtstreeks in zijn belang is getroffen, kan de Minister verzoeken de beschikking in heroverweging te nemen (art. 9 Landsverordening administratieve rechtspraak). Een betrokkene ging in 2022 in bezwaar tegen het besluit van de Minister om diens VGB te weigeren. Bij de behandeling van een bezwaarschrift ter zake een weigering vervult de Commissie van Toezicht de taken van de bezwaaradviescommissie. De Commissie heeft de taak om de Minister te adviseren over de op bezwaarschrift te nemen beslissingen (art. 7 landsverordening administratieve rechtspraak).

In het advies van de Commissie van Toezicht is het bezwaar van de betrokkene gegrond verklaard. De VDA geeft een VGB af zodat een betrokkene een vertrouwensfunctie kan vervullen. Indien een betrokkene niet langer een vertrouwensfunctie moet vervullen, bestaat er voor de Dienst geen rechtens te respecteren belang om een VGB af te geven.

Uitdagingen

- Beeldvorming over functioneren van de dienst
- Afgeven VGB voordat persoon in vertrouwensfunctie wordt geplaatst
- Voldoen aan periode van 12 weken bij ingewikkelde veiligheidsonderzoeken
- Realiseren van een Business Unit voor veiligheidsonderzoeken
- Totstandkoming nieuwe lijst vertrouwensfuncties

Uitdagingen

Het uitvoeren van veiligheidsonderzoeken is de meest zichtbare taak van de Dienst, wat in 2023 ook is gebleken toen de weigering van een VGB en de daaropvolgende bezwaarzaak breed in de media werd uitgemeten. De Dienst heeft geconstateerd dat de berichtgeving rondom het besluit van de Dienst impliceerde dat er sprake was van politieke vervolging of van een persoonlijke vete tegen de betrokkene. Door de wijze van berichtgeving is ook de integriteit van de Dienst, van de Diensthoofd en de professionaliteit van diens medewerkers in twijfel geroepen. De Dienst erkent de rol en het belang van de journalistiek voor de democratische samenleving, die niet goed kan functioneren zonder geïnformeerde burgers en een vrije uitwisseling van ideeën. Tegelijkertijd berust op de journalist de verantwoordelijkheid het nieuws waarheidsgetrouw en onafhankelijk te brengen, waarbij in de berichtgeving een duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen feiten, beweringen en meningen. De Dienst heeft weinig mogelijkheden om foutieve informatie of verkeerde beeldvorming te corrigeren en uit overwegingen ter bescherming van onze bronnen en informatiepositie kan er niet gemakkelijk naar buiten worden getreden in verdediging van de Dienst.

De Dienst heeft n.a.v. van een evaluatie in 2023 geconstateerd dat werkgevers zich niet altijd houden aan het wettelijk voorschrift dat een persoon niet belast mag worden met een vertrouwensfunctie, tenzij deze beschikt over een VGB (art. 16 Lv VDA). Dit houdt in dat personen alvorens ze in een functie worden geplaatst of benoemd, aangemeld moeten worden voor het ondergaan van een veiligheidsonderzoek. In de praktijk gebeurt het vaak dat de persoon te werk wordt gesteld in een vertrouwensfunctie en daarna pas wordt aangemeld door de werkgever. Dit is niet wenselijk en conform de wet zelfs verboden.

Een andere uitdaging voor de Dienst is het voldoen aan de wettelijke gestelde periode voor het afronden van ingewikkelde veiligheidsonderzoeken, dit is nl. vastgesteld op maximaal 12 weken. In de praktijk vergen ingewikkelde onderzoeken meer tijd om de nodige informatie te verzamelen, deze te verifiëren en vervolgens een gedegen analyse te kunnen maken van de risico's. Dit is namelijk het geval bij onderzoeken waar er indicaties zijn dat er onvoldoende waarborgen aanwezig zijn dat de betrokkene onder alle omstandigheden de plichten gebonden aan diens functie getrouwelijk kan volbrengen.

De noodzaak van het oprichten van een Business Unit ter uitvoering van veiligheidsonderzoeken was in 2023 nog steeds actueel. Er is ondersteuning ontvangen van onze Nederlandse zusterdienst v.w.b. het opzetten van een raamwerk voor de businessunit. Met Directie Financiën, DWJZ en CAD zijn gesprekken gevoerd i.v.m. voorbereidingen om de kosten van het uitvoeren van veiligheidsonderzoeken in rekening te brengen.

In 2023 heeft de Dienst aandacht besteed aan het evalueren van de huidige lijst van vertrouwensfuncties. Binnen dat kader zijn vooruitgangen geboekt met het oog op de te behalen doel voor eind 2024. De nieuwe lijst zal meer veerkracht bieden, en waar enkele functies niet langer op de lijst zullen verschijnen, komen daar wel nieuwe functies daarvoor in de plaats, vooral v.w.b. functies binnen de overheid zelf.

KERNCIJFERS m.b.t. PRODUCTIE VEILIGHEIDSONDERZOEKEN

Tabel 2

Ontvangen Staat van Inlichtingen (SVI)	Totaal ontvangen	Retour	Aantal in behandeling genomen verzoeken	Aantal afgegeven VGB's	A	B	C	Totaal
AAA	1104	219	885	AAA	0	22	909	931
APA	64	18	46	APA/ASTEC	0	17	39	56
BIA	1	0	1	BIA	0	1	0	1
DOUANE	33	12	21	DOUANE	0	21	0	21
DRH	17	6	11	DRH	8	0	0	8
FIU/MOT	1	0	1	FIU/MOT	0	1	0	1
KABGA	3	2	1	KABGA	0	2	0	2
KMAR	20	0	20	KMAR	0	20	0	20
KUSTWACHT	1	0	1	KUSTWACHT	6	0	0	6
OM	1	0	1	OM	1	0	0	1
VDA	2	0	2	VDA	1	0	0	1
US CBP	11	0	11	US CBP	0	11	0	11
Totaal	1258	257	1001	Totaal	16	95	948	1059

*Verschil in het aantal in behandeling genomen verzoeken en afgegeven VGB heeft te maken met overheveling vanaf week 48 van in 2022 ontvangen VGB's naar 2023.

** Van de 2 in behandeling genomen verzoeken t.n.v. VDA werd 1 halverwege stopgezet. Van het aantal in behandeling genomen verzoeken van DRH resulteerde 1 verzoek in een weigering van de VGB.

*** Een VO-bezwaar zaak van 2022 is in 2023 afgerond.

Tabel 3

Trace verzoeken	Aantal
Aantal Ontvangen verzoeken	77
Aantal Beantwoorde verzoeken	89
Aantal Verstuurde verzoeken	84

Dit tabel betreft informatieverzoeken die de Dienst ontvangt van buitenlandse diensten i.h.k.v. veiligheidsonderzoeken, alsmede informatieverzoeken vanuit de VDA aan buitenlandse diensten.

*Verschil in het aantal ontvangen Trace-verzoeken en beantwoorde Trace-verzoeken heeft te maken met beantwoording van verzoeken in 2023 die in 2022 zijn ontvangen.

6 nationale veiligheidsbelangen

Territoriale veiligheid
Fysieke veiligheid
Economische veiligheid
Ecologische veiligheid
Sociale en politieke stabiliteit
Internationale rechtsorde en stabiliteit

VEILIGHEIDSSTRATEGIE VOOR HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

In het eerste kwartaal van 2023 werd de Veiligheidsstrategie die van toepassing is voor het hele Koninkrijk door de Rijksministerraad aangenomen. Het koninkrijksbrede karakter van deze strategie verandert niets aan de bestaande verantwoordelijkheidsverdeling binnen het Koninkrijk. Ieder land in het Koninkrijk is en blijft zelf verantwoordelijk voor de nationale veiligheid. De Veiligheidsstrategie heeft als uitgangspunt 6 nationale veiligheidsbelangen. Deze veiligheidsbelangen kunnen geschaad worden door dreigingen, wat maatschappelijke ontwrichting kan veroorzaken. Om dat te voorkomen wordt er middels 12 actielijnen ingezet op het verminderen van de kans dat een dreiging zich voordoet, het verminderen van de mogelijke impact van die dreigingen en op het benutten van kansen voor het proactief bevorderen van onze veiligheidsbelangen.

De Veiligheidsstrategie maakt duidelijk dat bescherming van de nationale veiligheid niet enkel de verantwoordelijkheid is van de Veiligheidsdienst maar is de inzet van iedereen nodig: van de overheid, maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers. De Dienst heeft o.m. deelgenomen aan de reguliere besprekingen met partners binnen het Koninkrijk in vertegenwoordiging van Aruba in de stuurgroep en werkgroep met als doel borgen van de sturing, monitoring en aanpak op Koninkrijksniveau. De VDA samen met Crisis Management Office en NCTVI zijn verantwoordelijk voor de implementatie van deze strategie op nationaal niveau, in dit kader is er overleg geweest over de aanpak en verdeling van verantwoordelijkheden.

Vanuit dit besef dat dreigingen vanuit andere domeinen impact kunnen hebben op de nationale veiligheid had de VDA vanuit onze signalerende taak aandacht voor een mogelijke natuurramp. De Dienst had kennisgenomen van berichten in open bronnen over de toenemende aantal olielekken om en nabij olie-installaties en raffinaderijen in Venezuela. De Dienst had relevante stakeholder benaderd om hoogte te krijgen van de mogelijke risico's voor de belangen van Aruba. Het bereiken van de olielekken van Arubaanse wateren en grondgebied zou mogelijke effecten kunnen hebben op de economische veiligheid, de ecologische veiligheid en de fysieke veiligheid van bewoners en toeristen.

De Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden

3 hoofddoelstellingen en 12 actielijnen

1. Een veilig Koninkrijk in een multipolaire wereld

Actielijn 1: Investeren in internationale partnerschappen en versterking van de krijgsmacht

Actielijn 2: Bestrijden van hybride conflictvoering

Actielijn 3: Vergroten weerbaarheid economie en beschermen van wetenschap

2. Een weerbare democratische rechtsorde

Actielijn 4: Vergroten van de sociale stabiliteit

Actielijn 5: Tegengaan van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit

Actielijn 6: Tegengaan van ongewenste buitenlandse inmenging en spionage

Actielijn 7: Versterken van de digitale weerbaarheid

Actielijn 8: Voorkomen en bestrijden van terrorisme en extremisme

3. Een parate en veerkrachtige samenleving

Actielijn 9: Intensiveren klimaatmitigatie en -adaptatie

Actielijn 10: Beter beschermen van de vitale infrastructuur

Actielijn 11: Vergroten van pandemische paraatheid

Actielijn 12: Versterken van crisisbeheersing en vergroten paraatheid samenleving

3

ORGANISATIE EN SAMENWERKING

EXTERNE SAMENWERKING

National Security Platform – Curaçao, Aruba, Sint- Maarten

- Samen Sterker
- Bundelen van Krachten
- Efficiëntie

National Security Platform – Curaçao, Aruba, Sint-Maarten

De National Security Platform voor de CAS-eilanden heeft als doel om de samenwerking tussen de veiligheidsdiensten van Curaçao, Aruba en Sint-Maarten te bevorderen, alsmede om efficiënter om te kunnen gaan met de beperkte middelen en capaciteiten van de diensten. Dit kan door o.a. door gezamenlijke aanbestedingen in kostbare middelen, te dienen als klankbord voor elkaar en gezamenlijk buigen over juridische vraagstukken. De diensten kunnen van elkaars expertise en ervaringen leren en waar mogelijk bijdragen aan de ontwikkeling van de kennis en vaardigheden van elkaars medewerkers d.m.v. gezamenlijke cursussen of trainingen. Uit deze geest van onderlinge samenwerking had de VDA een oproep gedaan op de expertise van een zusterdienst op het gebied van veiligheidsonderzoeken, wat resulteerde in een intensieve training voor onze medewerkers met een meerwaarde voor de functie inhoudelijke kennis en de praktische uitvoering van hun werkzaamheden, alsmede voor verbetering van bepaalde interne processen.

Een andere doelstelling van het National Security Platform – CAS is het gezamenlijk duiden van dreigingen met mogelijke impact op de regio en de veiligheid van het Koninkrijk. Om deze samenwerking op inhoudelijke onderwerpen te bevorderen had de VDA onze inlichtingenproducten gedeeld met onze zusterdiensten over gemeenschappelijke thema's die onze nationale veiligheid raken. Dit heeft bijgedragen aan versterking van het contact, waarbij er kortere lijnen zijn ontstaan tussen de medewerkers van de diensten en is de basis gelegd voor besprekingen van gemeenschappelijke risico's.

Externe samenwerking

- Caribbean Regional Intelligence Conference (CARIC)
- Comunidad Latinoamericana y del Caribe de Inteligencia Policial (CLACIP)
- Guyana

Regionale en internationale samenwerking

De Veiligheidsdienst maakt deel uit van verschillende samenwerkingsplatformen in de regio die als doel hebben de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen landen te bevorderen ter bestrijding van dreigingen voor de nationale veiligheid. Deze samenwerkingsplatformen zijn voor de Dienst zeer waardevol in het duiden van regionale dreigingen, maar ook voor het opbouwen en behouden van het netwerk van de Dienst met regionale partners. Een van deze platformen is de Caribbean Regional Intelligence Conference (CARIC) waarbij de directeurs van de inlichtingendiensten van geaffilieerde Caribische landen op strategisch niveau spreken over regionale veiligheidsvraagstukken, inlichtingenbeelden en behoeften. Dit jaar was er bijzonder aandacht voor de impact van Haïti op de veiligheid van het Caribisch gebied. De CLACIP is een platform voor Latijns-Amerikaanse en Caribische (criminele) inlichtingendiensten die jaarlijks bijeenkomsten organiseert voor hun leden met een specifiek onderwerp, dit jaar stond het in het teken van Innovatie en Nieuwe Ontwikkelingen. Om de banden en samenwerking met de inlichtingendienst van Guyana aan te halen is er door de hoofd van Dienst een bezoek gebracht.

- Koninkrijksoverleg
veiligheidsdiensten binnen
het Koninkrijk

Controle Commissie van Toezicht

- Naleving van de in vorige
onderzoeksrapporten
gedane aanbevelingen

De hoofden en directeurs van de inlichtingen en veiligheidsdiensten van het Koninkrijk treffen elkaar jaarlijks in het Koninkrijksoverleg om te spreken over de gemeenschappelijke dreigingen en onderwerpen of projecten die gezamenlijk kunnen worden uitgevoerd met als doel bescherming van de belangen van het Koninkrijk.

CONTROLE EN TOEZICHT

Op zes maart 2023 publiceerde de Commissie van Toezicht de resultaten van diens zesde onderzoek naar de rechtmatigheid van de werkzaamheden van de Dienst. Dit onderzoek was in het licht van de naleving van de in de vorige onderzoeksrapporten 2 t/m 5 gedane aanbevelingen. De aanbevelingen geven aan dat er op het gebied van procedures en aanvullende wetgeving nog werk te doen is. Doch is wel aan het merendeels van de aanbevelingen in genoemde onderzoeksrapporten voldaan. De Commissie van Toezicht *“constateerde in twee gevallen dat de Dienst onrechtmatig heeft gehandeld. Het betrof in 2021 de verstrekking van persoonsgegevens aan de formateur en in 2019 de inzet van de IMSI-catcher als bijzonder inlichtingenmiddel. Van groot gewicht was deze onrechtmatigheid echter telkens niet.”*⁹

In het tweede helft van 2023 heeft de Dienst kennis mogen maken met de nieuwe plaatsvervangend voorzitter van de Commissie van Toezicht. De huidige voorzitter van de Commissie van Toezicht die sinds 2005 deze functie vervult, zal in 2024 aftreden en de weg open maken voor een nieuwe voorzitter met ingang van 2025.

HET WETTELIJK KADER VAN DE VDA

In 2023 was de Dienst voornemens om aandacht te besteden aan o.m. het uitwerken van de bepalingen van de landsverordening, het uitwerken van interne beleid en processen voor het inzetten van de nieuwe bijzondere bevoegdheden en het inrichten van de D-taak. Deze werkzaamheden zijn gerelateerd aan de gecreëerde wettelijke verplichtingen door de wetswijziging van onze landsverordening in 2021. Echter, heeft de Dienst in 2023 genoemde mijlpalen niet volledig kunnen behalen, wegens o.a. beperkte beschikbaarheid van mankracht om deze projecten te realiseren.

FORMATIE AANPASSING

De Dienst heeft ondersteuning van de Departamento di Recurso Humano (DRH) gevraagd voor het realiseren van een formatieaanpassing voor de Dienst. Naast de formatie aanpassing die belangrijk is om ook in de toekomst te kunnen blijven voldoen aan de taakstelling van de Dienst door middel van nieuwe functies en functiebeschrijvingen bestaat ook de noodzaak voor het vervullen van enkele specifieke functies binnen de bestaande organogram.

In 2023 zijn met de nodige toestemming de niet ingevulde vacatures van 2022 overgeheveld naar 2023, en is het de Dienst gelukt om drie nieuwe medewerkers erbij te krijgen.

In 2023 heeft de Dienst gevolggeven aan het overheidsverplichting van de nieuwe personeel beoordeling structuur t.w. Prestatiemanagement. Voor de Dienst betekent het een overstap van de eigen beoordeling structuur naar die van DRH.

⁹ Zie Onderzoeksrapport # 6 Commissie van Toezicht, 6 maart 2023 pag. 22.

ALGEMENE BEDRIJFSVOERING

Huisvesting

De VDA was bezig met het project v.w.b. een nieuwe huisvesting. De eerste negen maanden van 2023 werd in dit kader besteed aan het totstandkoming van de nieuwe huurovereenkomst van het dienstgebouw VDA. Directie Infrastructuur & Planning (DIP) en Algemene Pensioenfonds Aruba (APFA) hadden samengewerkt aan de inhoud van de overeenkomst. Dit laatste ook met input van de Dienst. Resultaat hiervan is dat in het vierde kwartaal van 2023 is overgegaan tot het formaliseren en ondertekenen van de huurovereenkomst, dat door de Minister van Algemene Zaken werd bewerkstelligd. Status van dit project per eind 2023 is dat de verdere verwerking van de bouwkundige –en technische infrastructurele aspecten aan de plattegrondtekening worden gedaan.

Operationeel database

In 2023 is de voor de Dienst op maat gemaakte operationele database in gebruik genomen. Er is gestart met het digitaliseren van het veiligheidsonderzoekproces, wat betekent dat de status van deze onderzoeken digitaal te volgen zijn, alle gegevens gerelateerd aan deze onderzoeken digitaal bewaard worden en raadpleegbaar zijn. De bedoeling is dat op den duur alle informatie van de dienst digitaal wordt bewaard en raadpleegbaar is.

VDA | VEILIGHEIDSDIENST ARUBA

“Manteniendo nos pais sigur”

Dit jaarverslag is een uitgave van de
Veiligheidsdienst Aruba
Juni 2024
Ministerie van Algemene Zaken